

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства

**АКТУАЛЬНІ
ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ**

**Альманах
наукового товариства «Афіна»
кафедри культурології та музеєзнавства**

Випуск 14

Засновано у 2003 році

Рівне – 2014

ББК 71.0
А 43
УДК 008:168.522

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КУЛЬТУРОЛОГІЇ: Альманах наукового товариства „Афіна” кафедри культурології та музеєзнавства. – Вип. 14 / За ред. проф. В.Г. Виткалова. – Рівне: РДГУ, 2014. – 256 с.

Головний редактор:

Виткалов В.Г. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології та музеєзнавства РДГУ

Редакційна колегія:

Афанасьєв Ю.Л. – доктор філософських наук, професор Київського університету ім. Б.Грінченка
Баканурський А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор Одеського національного політехнічного університету
Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент РДГУ (відповідальний секретар)
Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Дем’янчук О.Н. – доктор педагогічних наук, професор Луцького інституту розвитку людини „Україна”
Жилюк С.І. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Коваль Г.П. – доктор педагогічних наук, професор РДГУ
Кралуцький П.М. – доктор філософських наук, професор НУ „Острозька академія”
Круль П.Ф. – доктор мистецтвознавства, професор Прикарпатського національного університету ім. В.Стефаника
Кушнарєнко Н.М. – доктор педагогічних наук, професор ХДАК
Поніманська Т.І. – кандидат педагогічних наук, професор РДГУ
Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор РДГУ
Стоколос Н.Г. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Троян С.С. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Костюк Л.К. – кандидат історичних наук, доцент РДГУ
Швецова-Водка Г.М. – доктор історичних наук, професор РДГУ
Яремко-Супрун Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор РДГУ

Рецензенти:

Арцишевський Р.А. – доктор філософських наук, професор Волинського національного університету ім. Лесі Українки
Брилін Б.А. – доктор педагогічних наук, професор Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського

Науковий редактор і упорядник випуску – **проф. Виткалов В.Г.**

ISBN 978-966-8424-77-9

Редакція не завжди поділяє точку зору автора. За точність наведених цитат, імен, прізвищ, дат відповідальність несуть автори.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 28.11.2014 р.)

Свідомство про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації, серія КВ № 15561-4033 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.

Список використаної літератури:

1. **Вронська Т. В.** Українські громади зарубіжжя в роки Другої світової війни : акції допомоги народу України / Т. В. Вронська, О. Е. Лисенко. – К. : НАН України, Ін-т історії України, 1997. – 97 с.
2. **Гайдабура В. М.** Театр, захований в архівах: Сценічне мистецтво в Україні періоду німецько-фашистської окупації (1941-1944): Історія, політика, док., ідеї, художні реалії, людські долі / В. М. Гайдабура. – К. : Мистецтво, 1998. – 221 с.
3. **Дяченко М. В.** Культура України / М. В. Дяченко. – Х. : Освіта, 1996. – 213 с.
4. **Замлинська О. В.** Культурне життя в Україні у 1943–1953 роках : автореф. дис... канд. іст. наук : 07.00.02 / О. В. Замлинська; Київ. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1995. – 21 с.
5. **Коваль М. В.** Доля української культури за «нового порядку» (1941–1944 рр.) / М. В. Коваль // Укр. істор. журн., 1993. – № 12. – 38 с.
6. **Станішевський Ю.** Український радянський музичний театр (1917–1967) [нариси історії] / Ю. Станішевський. – К. : Наук. думка, 1970. – 291 с.

Резюме

Розглядаються найбільш складні сторінки вітчизняної історії, пов'язані з подіями II Світової війни. Акцент зроблено на діяльності театральних закладів у 1943-1945 роках, простежено умови і особливості існування театрів у даний період української історії.

Ключові слова: театр, культурно-мистецьке життя, військові події, репертуар, творчість.

Summary**Zorich Y. Theatres of the Ukrainian cities of period of 1943-1945**

The article deals with the most difficult pages of national history associated with the events of World War II. The focus was on schools of theater in 1943-1945 years, traced the conditions and characteristics of the theater in this period of Ukrainian history.

Key words: theater, cultural and artistic life, military events, repertoire, creativity.

Аннотация**Зорич Ю. Театры украинских городов периода 1943-1945 гг**

Рассматриваются наиболее сложные страницы истории, связанные с событиями Второй мировой войны. Акцент сделан на деятельности театральных заведений в 1943-1945 годах, прослежены условия и особенности существования театров в данный период украинской истории.

Ключевые слова: театр, художественная жизнь, военные события, репертуар, творчество.

Надійшла до редакції 2.10.2014 р.

УДК 044.32

Горох Г.С. – пошукувач кафедри культурології і музеєзнавства РДГУ

ДИТЯЧА ХОРОВА ТВОРЧІСТЬ РІВНЕНЩИНИ В ПЕРІОД ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Постановка проблеми, аналіз останніх досліджень. Важливу роль у 90-ті роки XX – початку XXI ст. посідає розвиток духовної та моральної культури підрастаючого покоління засобами мистецтва. В умовах державної незалежності України особливого значення набуває дитяча художня самодіяльність, адже саме завдяки їй формується культурний генофонд молоді нації. Спостерігається інтенсивний пошук ефективних шляхів виховання дитини засобами музичного мистецтва, й зокрема хорового.

У період формування нової держави дитяча хорова творчість активно розвивається і на Рівненщині. Чимало дитячих гуртків утворюються як у Рівненській обл., так і м. Рівне. Як зазначає Л. Сбітнева, проблема відродження хорової культури в Україні, залучення дітей до хорової діяльності є досить важливою, адже сприяє вихованню дитячої індивідуальності, є ефективним засобом впливу на емоційну сферу, виступає стимулом розвитку творчих здібностей, духовності підрастаючого покоління [8]. Однак, проблематика функціонування дитячих хорів у районних центрах і окремих дитячих колективів залишається мало вивченим питанням як і питання їх участі в хоровому житті краю – конкурсах, фестивалях самодіяльності краю та України загалом. З огляду на це, обрана тема дослідження є актуальною і потребує більш системного аналізу.

Метою даної статті є аналіз дитячої хорової творчості Рівненщини в період державної незалежності України.

Теоретичних напрацювань, які б висвітлювали питання дитячого хорового виконавства на сьогодні недостатньо. Окремі матеріали КЗ «Рівненський обласний центр народної творчості» обласної ради присвячені діяльності Зразкових дитячих колективів, що функціонують у краї, однак вони мають в основному статистичний характер [6]. Цікавий матеріал з окресленої проблематики є у праці С. Горбенка «Дитяче хорове виховання в Україні» [3], що дає змогу прослідкувати еволюцію дитячого хорового співу в

країні. У статті Л. Сбітнєвої «Духовний потенціал хорового мистецтва» [8; 163] розкривається проблематика виховання молодого покоління духовно-естетичними засобами, шляхом залучення до різних видів мистецької творчості. Проте, ці роботи носять здебільшого музично-педагогічне спрямування.

В основі цієї розвідки – матеріали місцевої та районної періодики, що торкаються діяльності дитячих хорових колективів у краї. Серед них статті Н. Павлючук «Музика об'єднує всіх дітей» [7], С. Снісаренка «Барселона була захоплена від нашого шкільного хору «Райдуга» з 23 школи» [9], М. Гончарової «Історія хору продовжується» [2] про хор Аве Марія, м. Рівне тощо. Основні результати дослідження. Сьогодні на Рівненщині діють аматорські і зразкові дитячі хори. Колективи, що мають звання «зразкових», перебувають під опікою КЗ «Рівненський обласний Центр народної творчості» обласної ради. Серед таких колективів хор «Унісон» дитячої музичної школи № 1 ім. М. Лисенка, хор старших класів «Фантазія» ДМШ № 2, дитячий камерний хор «Аве Марія», дитячий хор «Vivat, musica» Рівненського міського Палацу дітей та молоді, дитячий хор «Ремісолька», естрадний хор «Фантазія» МПК «Текстильник», хоровий колектив «Благовіст» навчально-виховного об'єднання № 18, дитячий хор «Жайворонок» МПК «Хімік».

Серед районних зразкових колективів – дитячий хор старших класів «Юність» Здолбунівської, дитячий хоровий колектив Рокитнівської ДМШ, дитячий хор духовної музики «Надія» Свято-Покровської церкви смт. Млинів, хоровий колектив «Глорія» Сарненської ДМШ [6].

Чимало на Рівненщині аматорських дитячих хорових колективів, про діяльність яких дізнаємось у місцевій пресі. Неодноразовими учасниками фестивалів та конкурсів є хор молодших класів музичної школи м. Здолбунів (Міжнародного фестивалю дитячого хорового співу «Весняні дзвіночки»), дитячий хор Свято-Покровського собору м. Рівне (фестивалю музичного мистецтва «Різдвяні піснеспіви»), Дитячий хор «Кредо» м. Рівне (IX Міжнародного молодіжного фестивалю духовного співу «Кременецькі хорові вечори «Аве Марія» 2014 р.), дитячий хор студентсько-викладацького храму преподобного Федора Острозького Національного університету «Острозька академія» (VII Всеукраїнського фестивалю колядок і щедрівок, що відбувався в академії 2012 р.).

Є на Рівненщині й дитячі хорові колективи недільних шкіл. Щороку, починаючи з 2007 р., у с. Онишківці Дубенського р-ну проводиться фестиваль хорів цих закладів Рівненської єпархії. У ньому беруть участь до 20 дитячих колективів із м. Острог, Радивилів, Здолбунів, Корець, Рівне, смт. Мізоч; Свято-Троїцького Дерманського жіночого монастиря, смт. Зоря, Млинів, села Оженіно, Гільча, Городок тощо [1].

Звернемось до аналізу творчості колективів-учасників, призерів конкурсів і фестивалів.

Дитячий хоровий колектив «Глорія» Сарненської ДМШ заснований 1958 р., за рік після заснування самої школи. Його першим художнім керівником була Є. Москалець. З 2007 р. керівник колективу – Г. Пономаренко. Його склад 40 учасників: перше сопрано – 10 осіб, друге сопрано – 10, перший та другий альт – по 10 співаків. Основу репертуару складають твори світової класики, українських композиторів, обробки народних пісень. Серед виконуваних творів: А. Вівальді «Глорія», Д. Гамельтон «Аве Марія», В. Толканьов «Восьме чудо світу», пісні в обробці Ф. Колесси «Подольночка», В. Калініченка «Ой, ходила дівчина бережком» тощо. Колектив – учасник фестивалів дитячої патріотичної пісні «Наша слава козацька не вмере, не загине», районного фестивалю козацької пісні «Козацькі клейноди». 1999 р. на базі колективу створено молодший хор «Веселка» [6].

Дитячий хор «Надія» Свято-Покровської церкви смт. Млинів заснований 1998 р. Здійснюючи активну громадську діяльність, він пропагує християнські цінності, популяризує патріотичні пісні, сприяє відродженню української національної культурної спадщини. Неодноразово колектив виступав на обласних фестивалях «Різдвяні піснеспіви», Міжнародному фестивалі «Коляда», районних фестивалях та концертах, у храмах Києва, Чорткова, Канева, Львова. Керівником колективу є уродженка Млинівського району О. Варварук – організатор щорічного районного фестивалю церковних хорів «Свято колядок», керівник любительського хору «Покрова» при Свято-Покровському храмі смт. Млинів, дитячого ансамблю «Діти світла». Колектив виконує духовні та патріотичні твори на сл. і муз. О. Хоркового «Під твою милість», «Ми є родина», «Свята Трійця», муз. Б.-Ю. Янівського «Святитель Миколай», «Робіть добро», твори в аранжуванні А. Чайковської «Поклін тобі, Тарасе», «Ось по Божій горі», «Пречистая Діва Мати» та ін.

Дитячий хоровий колектив Рокитнівської ДМШ створений 1972 р. Його засновником та незмінним керівником є М. Рожкова, випускниця Харківського інституту культури, викладач по класу фортепіано. Хоровий колектив налічує 40 учасників – вихованців музичної школи. В їх виконанні звучать твори на муз. Ж. Колодуб, сл. Д. Павличка «Де найкраще місце на землі», твори на муз. С. Рахманінова «Італьянская полька», муз. Г. Шахневича, А. Костецького «Пісня для всіх», сл. і муз. А. Житкевича «Серенада Шуберта», українські народні пісні в обр. А. Яковчука «Кізочка», В. Калініченка «Ой, ходить сон» [6].

У 1972 р. створений дитячий хор старших класів «Юність» Здолбунівської ДМШ. Його першим керівником була Н. Нікітіна. Починаючи з 1992 р. колектив має звання «Зразковий». В характеристиці, що міститься в матеріалах КЗ «РОЦНТ» РОР, зазначається, що з перших років існування хор брав участь у концертах та конкурсах, здобував призові місця. 1990 р. взяв участь у фестивалі хорового мистецтва у м. Лодзь (Польща), де отримав схвальну оцінку, був нагороджений грамотами та призами. У 1992 р. хор виступив на республіканському фестивалі хорових колективів ім. М. Леонтовича у м. Рівне, на якому посів третє місце. У 2003 р. отримав звання лауреата обласного конкурсу «Нові імена».

З 1999 р. колективом керує викладач хорових дисциплін Здолбунівської дитячої семирічної музичної школи. В репертуарі – музичні твори Н. Суботіної «Україно-дивоцвіт», М. Дацка «Благослови нас, Боже», В. Толканьова «Сон», М. Лисенка «А вже весна», М. Вербицького «Алілуя», українська народна пісня Кос-Анатольського «Коломийки», «Горіла липка», в обр. І. Кириліної «Ой, там на вершечку», австрійська народна пісня в обр. Ж. Колодуб «Пісня про Віденський ліс».

Дитячий естрадний хор «Фантазія» Міського Будинку культури м. Рівне розпочав свою діяльність у 1998 р. За час свого існування колектив отримав низку престижних нагород, серед яких: звання лауреата II ступеня на I Всеукраїнському молодіжному фестивалі мистецтв «Музична толока» (2003 р.), став «Кращим дитячим вокальним колективом 2004 р.», фіналістом Всеукраїнського фестивалю дитячої творчості «Весняний сад» у м. Києві (2006 р.), переможцем конкурсу «Золотий трек» із піснею «Рівне» у 2009 р. тощо. Незмінним керівником хору є випускниця Львівської державної консерваторії Ж. Марченко. Репертуар колективу – авторські твори на музику рівненського композитора В. Марченка на слова поетів нашого краю П. Велесика, М. Легкої, М. Островського, В. Мироненка й ін. [6].

Дитячий хор «Ремісолька» створений 1999 р. на базі Рівненського МБК. Його керівником є випускниця місцевого інституту культури І. Шаульська. 2002 р. колектив отримав звання «Зразковий». Як і попередній хоровий колектив, «Ремісолька» – лауреат та дипломант хорових фестивалів і конкурсів: «Різдвяні піснеспіви», «Великодні піснеспіви», «Коляда» й ін., є кращим хоровим колективом 2005 р. У його репертуарі пісні на слова і музику В. Кондратюка: «Новорічний сніжок», «Веселкова країна чудес», «Віночок», «Черевички», «Колискова ніч», в обробці Б. Луцика: Гендель «Алілуя», на сл. О. Ситника, муз. О. Білаша «Жура-Журавлики», на сл. Л. Денисенко, муз. О. Білаша «Зозуленчині черевички» тощо.

Серед хорових самодіяльних колективів Рівненщини особливе місце посідає юнацько-молодіжний хор «Аве Марія», який розпочав свою діяльність при Рівненській ДМШ № 2, а згодом продовжив роботу у Рівненському міському Палаці дітей та молоді. Хор заснований 1968 року В. Островським. З 1976 р. його керівником є заслужений працівник культури України М. Гончарова, яка неодноразово нагороджувалася Почесними грамотами Верховної Ради України, а також Міністерств освіти України та Естонії. За досягнуті успіхи й пропаганду хорового мистецтва біографія Марії Гончарової занесена до енциклопедії «Жінки України» [2; 6].

До 1993 р. хор існував під назвою «Рівненські дзвіночки», а з відкриттям хорового відділу в музичній школі № 2 змінив назву на «Аве Марія». Хоровий колектив – неодноразовий призер Міжнародний та Всеукраїнських фестивалів і конкурсів, володар гран-прі, Золотих медалей. Чисельними є закордонні поїздки колективу до Естонії, Чехії, Білорусії, Литви, Росії, Болгарії, Польщі, Німеччини, Франції. «Аве Марія» виступає засновником і співорганізатором міжнародного фестивалю-конкурсу дитячих хорових колективів «Весняні дзвіночки», що проходить у м. Рівне, є переможцем Міжнародного рейтингу регіонального конкурсу «Золота фортуна», занесений до енциклопедії «Мистецькі колективи України» [6].

Основу багатогранного репертуару складають твори світової класики, духовна музика, обробки народних пісень, твори великої форми: Літургії, Меси, духовні концерти. Серед них твори Л. Дичко «Отче наш», «Нехай буде Благословенно», П. Чеснокова «Благослови, душе моя», А. Караманова «Аве Марія», П. Джулі «Maria mater gratia», Р. Паулса «Вокаліз», Дж. Раттера «Благослови і сохрани», О. Яциневича «Щедрівка», Б. Фільц «Любіть Україну», Б. Лятошинського «Ой, ходять сон» та ін.

У 2000 р. розпочав діяльність Зразковий дитячий хор «Vivat, musica» Рівненського ПДМ. Художнім керівником та диригентом колективу є Н. Павлючук. Різноманітна палітра (хорали від XVI ст. до сучасності, обробки народних пісень, сучасні рок-, джаз-композиції, мюзикли, адаптовані для хору) включає і духовні співи. Колектив виконує твори Я. Яценевича «Богородице Діво, радуйся», П. Чеснокова «Вечери Твоєя», Д. Левіта «Kirie», Л. Деліпа «Messa Breve» тощо. Колектив бере активну участь у конкурсах та фестивалях: фестивалі пісенно-музичного мистецтва «Різдвяні піснеспіви» (м. Рівне, 2008, 2010 рр.), Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Золотий Орфей» (м. Кіровоград, 2011 р. – лауреат II премії), Всеукраїнському дитячо-юнацькому конкурсі української музики «Бурштинові нотки» (м. Рівне, 2012 р. – лауреат II премії), Міжнародному фестивалі коляд і пасторалей ім. К. Шварика (м. Бездін, Польща, 2012 р.), Всеукраїнському фестивалі-конкурсі хорового мистецтва «Жайвір» скликає друзів» (м. Львів 2013 р. – лауреат III премії), Міжнародному арт-фестивалі «Съзвездия в Несебър» (Болгарія, м. Несебър, 2013 р. – лауреат II премії), IX Міжнародному фестивалі-конкурсі «Славянський венец» (м. Кранево, Болгарія – диплом I ступеня) та ін. [7; 5].

З 1992 р. при Рівненській ДМШ № 1 ім. М. Лисенка функціонує дитячий хор «Унісон», незмінним керівником якого є заслужений працівник культури України Н. Нікітіна. У 1993 р. колектив отримав звання «Зразковий». За час своєї діяльності хор став дипломантом Міжнародного фестивалю «Співає Київщина» (1999 р.), лауреатом II ступеня конкурсу ім. Орландо ді Лассо (2001 р., Італія, м. Камеріно), дипломантом II ступеню Міжнародного конкурсу ім. Брамса (2003 р., Німеччина, м. Вернігероде), багаторазовим переможцем Міжнародного конкурсу ім. Г. Струве (2003 р., 2006 р., 2008 р.), лауреат I ступеню відкритого регіонального хорового фестивалю «Весенние соловушки» (2007 р., Росія, м. Дубна), Міжнародного конкурсу «Славянський венец» (2011 р., Болгарія, м. Кранево), Міжнародного арт-фестивалю «Съзвездия в Несебър» (2012 р. Болгарія, м. Несебър). Окрім того, хор «Унісон» є лауреатом та дипломантом Всеукраїнських, обласних і регіональних конкурсів й фестивалів. Репертуар колективу досить

різножанровий – духовні піснеспіви, твори українських, зарубіжних композиторів-класиків, обробки українських народних пісень [6].

Відомим серед дитячих хорових колективів Рівненщини є хор старших класів «Фантазія» ДМШ № 2 м. Рівне. Художнім керівником та диригентом хору є М. Грицюк – викладач школи, випускниця Новосибірської державної консерваторії. З 2002 р. колективу присвоєно звання «Зразковий». Він – дипломант багатьох конкурсів та фестивалів в Україні: диплом I ступеня на огляді Всеукраїнського конкурсу народної творчості (1999 р.), лауреат I премії фестивалів «Весняні дзвіночки» (2001 р., м. Рівне), «Пасхальні співи» (2002 р, м. Рівне), Польщі (хоровий фестиваль у м. Хелм, 2002 р., дружній візит у м. Люблін, 2004 р., диплом II ступеня у конкурсі дитячих та юнацьких хорових колективів у м. Жушув, 2004 р.), Німеччині (виступ на Міжнародному фестивалі-конкурсі ім. Г. Ердмана, 2005 р.) тощо.

У виконанні колективу звучать «Моя родина – Україна» на слова рівненського поета О. Богачука, муз. А. Андрухова, «Рідний край» на сл. та муз. А. Косих, «Надійшла весна прекрасна» на муз. Б. Фільц, сл. І. Франка, «Слава сонцю, слава миру» на муз. А. Моцарта, «Aguns Dei» Ж. Бізе, українські та польські колядки, литовські народні пісні тощо [6].

Активною хоровою діяльністю на теренах краю відзначається Зразковий дитячий хор «Жайворонок» Рівненського міського Палацу культури «Хімік». Хор дипломований в Голландії (на фестивалі-конкурсі самодіяльних хорів Тонер-2000) і Шотландії (2003 р.), – за 8 днів перебування на гастролях у містах півдня країни колектив дав 9 концертів [4; 3].

Цікавим з точки зору виконавської діяльності є хор «Райдуга» ЗОШ № 23 м. Рівне. Керує хором Т. Сапега. Колектив став лауреатом Міжнародного фестивалю пісенної творчості на музичному фестивалі в Іспанії, у м. Калелла (Іспанія, 2012 р.). Для іноземних поціновувачів хорової творчості були виконані «Україна» Р. Сав'юка, «Іванчик-білоданчик», «Летів пташок понад воду» та ін. Окрім того, рік перед цим хоровий колектив здобув III місце у Всеукраїнському конкурсі пісенної творчості «Золотий Орфей» [9; 7].

Таким чином, аналіз дитячої хорової творчості дозволяє стверджувати про значну кількість дитячих хорових колективів на Рівненщині, їх високий виконавський рівень. Про це свідчать чисельні нагороди колективів на обласних, Всеукраїнських і Міжнародних хорових конкурсах і фестивалях як в Україні, так і за її межами. Активна гастрольна діяльність цих хорів сприяє популяризації української культурної спадщини за кордоном, здійсненню культурного обміну й накопиченню досвіду у музично-педагогічній діяльності як керівників хорових колективів, так і їх учасників, піднесенню культурного рівня України загалом.

Список використаної літератури:

1. *Гнатишин І.* VII фестиваль хорів Недільних шкіл Рівненської єпархії / Інтернет ресурс: <http://pruxod.church.ua/index.php/vii-festival-xoriv-nedilnix-shkil-rivnensko%D1%97-yeparxi%D1%97/>
2. *Гончарова М.* Історія хору продовжується / М. Гончарова // Сім днів. – 2009. – № 41. – 16 жовт.
3. *Горбенко С. С.* Дитяче хорове виховання в Україні. Навч.-метод. пос. / С. Горбенко. – К. : ІЗМН, 1999. – 253 с.
4. *«Жайворонок» повернувся з Голландії з призом* : [хор Рівненського Палацу культури «Хімік» брав участь у фестивалі-конкурсі самодіяльних хорів Тонер-2000, який проходив у Голландії] // Рівне вечірнє. – 2000. – 26 жовт.
5. *Із Шотландії з любов'ю* [Про зразковий дитячий хор «Жайворонок» ПК «Хімік» м. Рівне] // Рівне вечірнє. – №41. – 2003. Інтернет ресурс: <http://www.rivnepost.rv.ua/showarticle.php?art=004604>.
6. *Поточний архів КЗ* «Рівненський обласний Центр народної творчості» РОР за 2013 р.
7. *Павлючук Н.* «Музика об'єднує всіх дітей : зразковий дитячий хор «Віват, музико» / Н. Павлючук // Рівненська газета. – Рівне. – 2010. – № 13. – 1 квіт.
8. *Сбітнева Л. М.* Духовний потенціал хорового мистецтва / Л. М. Сбітнева // Духовність особистості : методологія, теорія і практика, 2012. – № 6 (53).
9. *Снісаренко С.* Барселона була у захопленні від нашого шкільного хору «Райдуга» із ЗОШ № 23 м. Рівне / С. Снісаренко // Сім днів. – Рівне. – 2012. – № 22. – 24 трав.

Резюме

Здійснений аналіз розвитку дитячої хорової творчості Рівненщини періоду державної незалежності України. Розглянута діяльність хорових колективів м. Рівне та області, висвітлена їх фестивальна й конкурсна діяльність.

Ключові слова: хор, хоровий колектив, дитячий хоровий колектив, дитяча хорова творчість.

Summary

Gorox G.C. Children's choirs creativity in conditions of Ukraine's independence

The article analyzes the development of children's choral creativity of Rivne region in period of Ukraine's independence. Examined the activities of choirs of Rivne and Rivne region. Resolved the problems of the festival and competition activities.

Key words: choir, choral collective, children's choral collective, children's choir creativity.

Анотація

Горох Г.С. Детское хоровое творчество Ровенщины в период государственной независимости Украины

Осуществлен анализ развития детского хорового творчества Ровенщины периода государственной независимости Украины. Рассмотрена деятельность хоровых коллективов г. Ровно и области. Освещена проблематика их фестивальной и конкурсной деятельности.

Ключевые слова: хор, хоровой коллектив, детский хоровой коллектив, детское хоровое творчество.

Надійшла до редакції 2.10.2014 р.

УДК 78(477)

Радченя Т.Ф. – студ. спец. «Культурологія» РДГУ

СУЧАСНА ПАТРІОТИЧНА МУЗИКА В УКРАЇНІ

Патріотична музика становить важливу частину культурно-мистецької спадщини українського народу. Новітня Україна переживає етап національного відродження, що спричинено стрімким і всеосяжним революційним рухом у державі.

Засновник і теоретик сучасної культурологічної думки, німецький філософ та історик Й.-Г. Гердер одним із перших досліджував процеси виникнення національних культур різних етносів як продовження та форма існування світової культури [7]. Зокрема, представник культурфілософії другої пол. XVIII ст. зазначав, що шлях національного відродження або національно-визвольного руху можна поділити на три основні етапи: I – вивчення історії, етнографії, фольклору; II – формування національної літературної мови; III – виникнення національних політичних організацій та боротьба за незалежність. Український народ сьогодні відстоює своє право на свободу і самостійність, бореться не лише на фронті, але й у царині мистецтва та інформації. У такій боротьбі зброєю часто виступають музика і слово [8].

Сьогодні на поверхню національного фольклорного мистецтва виходять вершини народного волевиявлення, сконцентровані на стимулювання здобуття Україною державної незалежності і забезпечення суверенного майбутнього держави. Тому особливістю патріотичної музики є періодичність її популярності, потреби у ній, як у міцній опорі періоду національно-визвольних та революційних перетворень. Нові можливості рушійної сили патріотичної пісні відкривалися у часи вирішальних історичних подій: національно-визвольна війна українського народу під проводом гетьмана Б. Хмельницького, боротьба запорозьких козаків проти Османської Туреччини, повстання українського народу проти польської шляхи, окатоличення та колонізації, участь військових українців у Світових війнах і виникнення таких політично-громадських інститутів, як армія українських січових стрільців (УСС), Українська повстанська армія (УПА), Організація українських націоналістів під проводом С. Бандери (ОУН-б) та А. Мельника (ОУН-м), Помаранчева революція 2004 р. та революція Гідності 2014 р. Саме у періоди загострення політичної ситуації в країні потреба у піднесені національного духу стала найбільш вираженою.

До загальної типології патріотичного музичного мистецтва за історичним періодом та середовищем існування належать: козацькі, чумацькі, рекрутські, стрілецькі, емігрантські, ратні, солдатські, воєнні, повстанські, пластові пісні. За жанрами це були історичні пісні, думи, балади, гімни, марші. Патріотична музика виражена не тільки у пісенному творі, що виконується *a-capella*, а й виразно представлена в інструментальному мистецтві – свідченням цього є народна творчість мандрівних музик (кобзарів, лірників, бандуристів).

Найбільш дослідженими серед музикознавців, публіцистів та літературознавців є стрілецькі пісні. В обіг фольклористики термін «стрілецькі пісні», як складову українських історичних пісень, вводить Ф. Колесса 1938 р. [3; 94]. Спробу конкретизувати поняття «стрілецькі пісні», узгодивши його з досягненнями сучасної фольклористичної теорії, зробив О. Правдюк [5; 25]. У «Нових записах повстанських пісень» він зазначає: «Стрілецька пісня, становлячи складову частину українського фольклору, водночас має власне...обличчя, низку характерних особливостей, зумовлених її виникненням в умовах війни, розбудови самостійності держави» [4]. Досліджували патріотичні пісні також Г. Дем'ян [2] та Ф. Погребенник [6].

Нова хвиля розквіту української патріотичної музики припадає на суспільно-політичні зрушення та зміни в Україні, що розпочалися у листопаді 2014 р., відомі під назвою революція Гідності або Європейська революція. Варто зазначити, що мітингувальниками від початку протестів був обраний мирний характер волевиявлення і відстоювання громадянської позиції.

Ще римський історик К. Непот зазначав: «Si vis pacem, para bellum». Цей латинський вислів перекладається на українську мову, як «хочеш миру – готуйся до війни». «Майданівці» не відступали і у нерівному бою з «беркутівцями» перемогли. У боротьбі українців визріла національна ідея, яка передбачала утвердження європейських демократичних цінностей та повалення диктаторського засилля кримінальних елементів, породжених ще в роки «перебудови». Двадцятилітнє молоде покоління формально незалежної України зміцніло та стало готове до боротьби з «пережитками пострадянських олігархічних кланів». революція Гідності стала переможною, світ дізнався про «Героїв Небесної Сотні», анексію Автономної

ЗМІСТ

<i>Постоловський Р.М.</i> Потенційні можливості університету в регіоні	3
<i>Виткалов С.В.</i> X Всеукраїнська науково-практична конференція «Українська культурно-мистецька практика в історичній ретроспективі» у м. Рівне	5
<i>Виткалов В.Г.</i> Наукові проблеми України в аспекті культурно-мистецької практики	6

РОЗДІЛ I.

ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

<i>Князікевич А.В.</i> Весільна обрядовість Східного Полісся: етнографічний матеріал, зібраний у с. Паліївка Ямпільського району Сумської області (липень 2013 р.)	11
<i>Процук В.В.</i> До питання про особливості пісенно-танцювального фольклору Волинського Полісся	17
<i>Пилипак М.А.</i> Весільна обрядовість Українців Альшеївського району Республіки Башкортостан	21
<i>В'юн К.В.</i> Етнографічна спадщина Українців у музеях діаспори	27
<i>Сінельнікова В.В.</i> Господарська діяльність Українців Нижнього Поволжя: землеробство (історико-етнографічна довідка XVIII-XX ст.)	29
<i>Волковічер Т.М.</i> Українські сюжетні рушники з написами (кін. XIX – перша пол. XX ст.): взаємодія народної і масової культури	34
<i>Карпова Л.О. Магеря О.П.</i> Моральні традиції української сім'ї	39
<i>Просандєєва Л.Є.</i> Культурний вплив дозвілля на розвиток особистості	42
<i>Парчевська Д.І., Казначеева Л.М.</i> Проблеми молодіжного дозвілля на сучасному етапі (на прикладі м. Рівне)	46
<i>Трохимчук М.</i> Проблеми та тенденції розвитку сучасного молодіжного дозвілля в Україні	49
<i>Маринич Л.М., Костюк Л.К.</i> Придорожні хрести на теренах Рокитнівщини: історія, інтерпретація, смисли	53
<i>Ясковець О.В.</i> Українські традиції випікання хліба: етнорегіональний аспект (за матеріалами опитування у Корецькому районі)	55
<i>Павлуш К.</i> Свято Купала: традиції та сучасна культурна регіональна практика	58
<i>Полюхович О.В., Костюк Л.К.</i> Весілля в духовній культурі населення Рівненського Полісся: традиції та новітні навірстування	61
<i>Чуб Г.В.</i> Діти у великодньому святі України	65
<i>Обух Л.В.</i> Культурно-освітня діяльність українців у Східній Словаччині (методичне забезпечення навчального процесу в середині XX ст.)	69
<i>Кметюк Т.В.</i> Збереження національних традицій на фестивалі «Українська весна» у Польщі	72
<i>Мартинюк О.</i> Сутність поняття «свято» у працях науковців	76
<i>Оборська С.В.</i> Традиції українського модерну в оздобленні сільського житла Київщини	80
<i>Кюнцлі Р.</i> Унікально-універсальні співвідношення церковної архітектури українського села	83

РОЗДІЛ II.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ

<i>Ясінський М.М.</i> Інформаційна концепція культури	87
<i>Репін А.</i> Функції масової культури	89
<i>Шило М.</i> Розвиток інтелектуальної культури українців під впливом глобалізаційних процесів	94
<i>Новоселецький М.Ю.</i> Культурно-історичний аспект курсу фізики	97
<i>Жук В., Давидюк Л.</i> Діяльність рівненського центру ПК та ППК НАКККІМ із підвищення кваліфікації бібліотечних кадрів	101
<i>Якубова Т.А.</i> Біографія Т.Шевченка в польських енциклопедіях С.Оргельбранда та А. Вислицького (за матеріалами польськомовного фонду НБУВ)	105

<i>Гірняк Г.З.</i> Реформування системи органів місцевого самоврядування в Україні: концепція, проблеми, досвід	108
<i>Сапфірова Н.М.</i> Щоденник Н.Пташкіної як документальне свідoctво історії родини Й. Маршака у пореволюційний період (1918-1920)	113

РОЗДІЛ III.

ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ

<i>Сойчук Р.Л.</i> Феномен «національного самоствердження особистості» у науково-теоретичних виданнях	118
<i>Миколасенко О.М., Кучина Н.І.</i> Основні підходи до визначення поняття «гра» в історичній ретроспективі	121
<i>Ластовецька Л.В.</i> Хорові твори сучасних композиторів Галичини в педагогічному репертуарі ВНЗ	127
<i>Дудик Р.</i> Питання формування і вдосконалення викладацької майстерності педагогів-диригентів	130
<i>Зайцева О.</i> Питання розвитку поліфонічного слуху учнів старших класів ДМШ у наукових дослідженнях	133
<i>Лацівська Я.В.</i> Проблеми формування позитивного ставлення до навчання студентів у педагогічних дослідженнях	136
<i>Войтович Г.О.</i> Моральна культура майбутнього вчителя музичного мистецтва: теоретичний аспект	140
<i>Крижановська Т.І.</i> Методичні аспекти реалізації інтегративного підходу в процесі викладання курсу «українська музична література» у ВНЗ і рівня акредитації	144
<i>Вишотравка Л.І.</i> Клас удосконалення професійних танцівників: педагогічна методика Асафа Мессерера	147
<i>Мазурок І.В., Кругляченко А.Ю.</i> Самостійна робота студентів педагогічного коледжу як чинник формування професійності	151
<i>Мельник Л.В.</i> Фахова компетентність майбутнього вчителя музики як складова навчального процесу	154
<i>Колесніков С.А.</i> Шляхи формування компетентності майбутнього вчителя музики	158
<i>Каленюк О.М.</i> Художнє витинанкарство в контексті підготовки майбутнього художника-педагога	162
<i>Чернюшок О.В.</i> Техніка «Квілте» у декоративній текстильній композиції	167
<i>Дудик Р.В.</i> Процес художньо-педагогічного спілкування учителя музики з хоровим колективом	169
<i>Пішванова В.О.</i> Адаптивні механізми післядипломної освіти	173
<i>Нурулліна І.</i> Молодіжні неформальні рухи в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття)	177
<i>Понадин Т.</i> Соціальні проблеми в Україні крізь призму діяльності жіночих організацій	180
<i>Петровиц В.В., Бокій Т.Ф.</i> Використання засобів музейної педагогіки у культурно-освітній діяльності музею	184
<i>Опришко І.П., Казначєєва Л.М.</i> Молодіжний сленг та особливості його перекладу у німецькій літературі	188

РОЗДІЛ IV.

МИСТЕЦТВО У РОЗМАЇТТІ ВИЯВІВ

<i>Шман С.Ю.</i> Ікона в музейному фонді: дослідження та реставрація Ю.О. Олсуф'єва	192
<i>Зорич Ю.</i> Театри українських міст періоду 1943-1945 років	195
<i>Горох Г.С.</i> Дитяча хорова творчість Рівненщини в період державної Незалежності України	198
<i>Радченя Т.Ф.</i> Сучасна патріотична музика в Україні	202
<i>Гончарук В.</i> Пошуки композиційно-пластичної та образної виразності у творах Львівських скульпторів другої половини 1980-1990-х рр.	206
<i>Матоліч І.Я.</i> Дослідницька праця та навчальний процес на кафедрі історії і теорії мистецтва Львівської Національної Академії Мистецтв	209

<i>Христюк Ю.С.</i> Функціональна обумовленість дитячого інтровертивного ігрового середовища в громадських закладах	212
<i>Погребняк Г.П.</i> Авторське кіно в міжнародному фестивальному просторі	215
<i>Зінчук І.</i> Творчий злет «Пікардійської терції»	218
<i>Боровець О.О., Казначесва Л.М.</i> Взаємодія національних музичних культур Сходу та Заходу на сучасному етапі	221
<i>Шевчук Б.М.</i> Особливості формування імпресіоністської течії на теренах Європи кінця XIX – початку XX ст.	224
<i>Чайковська А.А.</i> Мистецька спадщина Г.Нарбута у контексті розвитку графічного мистецтва України	228
<i>Ковтун М.М.</i> Тема материнства в творчості Т. Шевченка-художника	233
<i>Волошина В.М., Шолудько Н.Г.</i> Анімація в туризмі як предмет наукового дослідження	236
<i>Поліщук Ю.</i> Кантата «Дніпро реве» Д.Січинського: особливості втілення художнього образу	239
<i>Соїч В.П.</i> Стан, проблеми та перспективи розвитку закладів культури на селі	242
<i>Гищак Г.Я.</i> Культурно-дозвіллева діяльність закладів культури Самбірщини	246
<i>Новосад О.</i> Музичне мистецтво Волині періоду державної незалежності України	249